

Súd: Krajský súd Trenčín
Spisová značka: 27CoP/56/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 3520203170
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 09. 2021
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Martina Trnavská
ECLI: ECLI:SK:KSTN:2021:3520203170.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trenčíne v senáte zloženom z predsedníčky senátu Mgr. Marty Trnavskej a členiek senátu JUDr. Aleny Záhumenskej a JUDr. Ľubice Bajzovej vo veci starostlivosti súdu o maloletého DW., zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny E. dieťa rodičov, matky U., a otca J., o zvýšenie výživného, na odvolanie otca proti rozsudku Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom zo dňa 29. apríla 2021, č.k. 9P/64/2020-88, takto

r o z h o d o l :

- I. Rozsudok súdu prvej inštancie p o t v r d z u j e .
- II. Žiaden z účastníkov n e m á nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

o d ō v o d n e n i e :

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie výrokom I. zvýšil vyživovaciu povinnosť otca k maloletému B. Z., nar. XX.XX.XXXX zo sumy 55 eur mesačne na sumu 120 eur mesačne s účinnosťou od 24.11.2020, a to vždy do 15. dňa v každom mesiaci vopred k rukám matky. Výrokom II. nedoplatok na zročnom výživnom za dobu od 24.11.2020 do 29.04.2020 v celkovej sume 340,17 eur uložil otcovi splácať v sume 40 eur mesačne spolu s bežným výživným pod stratou výhody splátok počnúc právoplatnosťou rozsudku. Výrokom III. určil, že týmto sa mení rozsudok Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom zo dňa 03.06.2010, č.k. 11P/11/2010-34. Výrokom IV. žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok náhradu trov konania. Súd prvej inštancie konštatoval, že naposledy bola upravená výška výživného otca rozsudkom Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom zo dňa 03.06.2010, č.k. 11P/11/2010-34, kedy došlo k zníženiu výživného na sumu 55 eur mesačne. Od tejto doby k zmene výšky výživného nedošlo. Súd prvej inštancie následne uviedol, že na strane maloletého došlo k výraznej zmene pomerov, keďže od poslednej úpravy výživného uplynulo viac ako 10 rokov. V súčasnosti navštevuje 8. ročník základnej školy. Na vyučovanie potrebuje internet a notebook. Podľa vyjadrenia matky za posledný rok výrazne vyrástol. Začalo ho baviť lyžovanie, jazdí na bicykli. Každý rok chodí do tábora. Matka mu platí poistenie a sporenie vo výške 2.800 eur ročne. S otcom v kontakte nie je. Matka dosahovala v čase poslednej úpravy výživného príjem 389 eur mesačne. V súčasnosti dosahuje príjem 738,19 eur mesačne. Stále má vyživovaciu povinnosť k synovi J., ktorý navštevuje posledný ročník strednej školy, a jeho otec na jeho výživu prispieva sumou 110 eur mesačne, ale aj inou formou. Spolu so synmi býva matka v spoločnej domácnosti, minulý rok odkupovala byt za zostatkovú hodnotu. Príjem otca v čase poslednej úpravy výživného v rozhodnutí súdu uvedený nie je, avšak z obsahu spisu vyplýva, že bol podnikateľom a bol v strate. Mal ďalšiu vyživovaciu povinnosť k synovi J.. V súčasnosti otec stále podniká, podľa vyjadrenia otca jeho príjem je vo výške cca 550 eur mesačne. Podľa daňového priznania za rok 2020 dosiahol otec príjmy vo výške 8.432 eur a výdavky mal vo výške 5.059,20 eur mesačne. Naďalej má vyživovaciu povinnosť k synovi J., pribudli mu však i k synovi W. a k dcére K.. Otec má stredné vzdelanie s maturitou v odbore mechanik strojov a strojných zariadení. Vzhľadom na uvádzaný príjem súd prvej inštancie preveril aj možnosti zamestnania otca v pracovnom pomere, keďže uvádzaný

príjem z podnikateľskej činnosti je veľmi nízky, na hranici minimálnej mzdy. Bolo zistené, že je dostatok voľných pracovných miest so stabilným príjmom, ktorý sa pohybuje v rozpätí od 650 eur mesačne do 1.400 eur mesačne hrubého bez rôznych príplatkov. Je tak zrejmé, že otec by mal dosahovať príjem minimálne vo výške priemerného zárobku, teda v čistom cca 525 eur až 1.051 eur mesačne, pričom ponuky, ktoré mal súd prvej inštancie k dispozícii, nevyžadujú špeciálnu prípravu, často ide o operátora výroby, bez nárokov na špeciálne vzdelanie. Je podľa súdu prvej inštancie zrejmé, že pôvodne určené výživné nezohľadňuje ani zvýšenie týchto výdavkov. Z pôvodne určeného výživného nie je matka schopná uhrádzať ani časť základných potrieb maloletého, ak sa zohľadnia náklady na stravu, bývanie, ošatenie, hygienu, nehovoriac už o výdavkoch na školu a záujmy maloletého. Aj na strane matky sa pomery zmenili, je zamestnaná, dosahuje vyšší príjem, z ktorého je schopná uhrádzať zvýšené výdavky maloletého. Nie je však možné ponechať podľa súdu prvej inštancie zvýšenie výdavkov na dieťa iba na matku. Pokiaľ otec argumentuje tým, že sa mu v podnikaní nedarí, súd prvej inštancie zdôraznil, že podnikanie je činnosť vykonávaná za účelom dosiahnutia zisku, teda ak sa otcovi nedarí získať potrebný a primeraný príjem v podnikaní, mal by uvažovať o pracovnom pomere. Súd prvej inštancie tiež uviedol, že otec nejaví o maloletého žiadny záujem, okrem platenia určeného výživného sa žiadnym spôsobom na starostlivosti o dieťa nepodieľa. Pokiaľ ide o skutočnosť, že otcovi pribudli ďalšie vyživovacie povinnosti, súd prvej inštancie zdôraznil zodpovednosť za výživu týchto detí. Takáto skutočnosť podľa súdu prvej inštancie sama osebe nemôže byť dôvodom pre nezvýšenie výživného na maloletého. Pri určení výživného vo výške 120 eur mesačne bude mať matka k dispozícii sumu 1.019 eur, z ktorej musí živiť 3 osoby. Otec, ak by sa zamestnal, mohol by dosahovať príjem vo výške minimálne 700 eur, teda po zaplatení výživného pre deti vo výške 360 eur by mu zostávala dostatočná suma 340 eur na to, aby mohol uspokojovať svoje vlastné potreby. Životná úroveň členov rodiny tak bola v zásade zhodná. Súd prvej inštancie výživné zvýšil odo dňa podania návrhu, t.j. od 24.11.2020, Nedoplatok potom predstavuje sumu 340,17 eur, ktorý umožnil otcovi zaplatiť v primeraných splátkach do 9 mesiacov.

2. Proti tomuto rozsudku podal včas odvolanie otec. Žiadal odvolací súd, aby zmenil napadnutý rozsudok tak, že návrh matky na zvýšenie výživného pre maloletého v celom rozsahu zamietne, resp. vec vráti súdu prvej inštancie, ktorý ďalšom konaní určí výživné zvýšené v miere zodpovedajúcej jeho skutočným možnostiam. Uviedol, že v konaní nebolo žiadnym spôsobom preukázané, že by sa vzdal výhodnejšieho zamestnania, zárobku alebo majetkového prospechu tak, ako to uvádza § 75 zákona o rodine. Zdôraznil, že podniká v oblasti opravy a údržby automobilov dlhodobo, do vybudovania dielne a nákupu zariadenia investoval nemalé finančné prostriedky, a to, že nastala dočasná nepriaznivá situácia, nemôže automaticky znamenať, že by mal byť povinný za účelom dosiahnutia vyššieho príjmu zanechať podnikateľskú činnosť a uzatvoriť pracovný pomer. Sám uviedol, že je ochotný prispievať na výživu maloletého vyššou čiastkou ako je 55 eur, pričom navrhol platiť 70 eur, ktorú by bol schopný aj reálne uhrádzať. Ďalej namietal, že súd prvej inštancie neprihliadol na majetkové pomery matky. Tiež príjem matky sa oproti času poslednej úpravy výživného zvýšil cca na dvojnásobok. Naproti tomu on žiadny byt ani inú nehnuteľnosť nevlásti, a nakoľko nebol schopný platiť nájomné v prenajatom byte, presťahoval sa do domu svojej matky, keď s ňou v súčasnosti žije v jednej domácnosti. Za vhodnejšie, ako uložiť takto neprímerane vysoké výživné vzhľadom na jeho príjem a možnosti, by bolo podľa otca zvoliť výživné na ním navrhovanú sumu, t.j. na 70 eur mesačne, ktoré v takejto výške dokáže aj reálne uhrádzať. Podľa rozhodnutia súdu prvej inštancie by mal byť povinný poukazovať k rukám matky na maloletého mesačne 160 eur, bežné výživné spolu so splátkami dlžného výživného, čo jednoznačne je nad jeho možnosti. Pri ostatných vyživovacích povinnostiach by platil titulom výživného spolu 400 eur, a nie 360 eur, ako to uviedol súd prvej inštancie. Ak by aj mohol teoreticky dosiahnuť príjem cca 700 eur, tak výživné spolu pre všetky deti vo výške 360 eur vysoko presahuje zaužívaných 20 % až 30 % z jeho príjmu, dokonca je to viac ako polovica predpokladaného príjmu. V skutočnosti výživné pre deti vo výške 360 eur predstavuje 67 % súčasného príjmu, čo jednoznačne považoval za neprímerané. Nemožno mu dávať na ľarchu, že sa s ním maloletý nestretáva a on sa nepodieľa na jeho výchove, pretože mu to bolo zo strany matky znemožnené.

3. K podanému odvolaniu otca sa vyjadrila matka. Žiadala odvolací súd o potvrdenie napadnutého rozsudku z dôvodu jeho vecnej správnosti. Skutočnosti opísané v odvolaní sú podľa matky zavádzajúce, skreslené a poukazujú na účelové konanie otca. Otcom navrhované výživné vo výške 70 eur mesačne matka považovala s poukazom na vek maloletého a jeho deklarované výdavky za neprímerane nízke, pričom jednoznačne mala za to, že je v schopnostiach a možnostiach otca platiť výživné v súdom určenej výške 120 eur mesačne. S napadnutým rozsudkom sa preto matka stotožnila.

4. K podanému odvolaniu otca sa vyjadril i kolízny opatrovník. Uviedol, že otcov skutočný príjem nemôže dosahovať 546 eur mesačne, ako to deklaroval. Ďalej uviedol, že v myjavskom a novomestskom regióne je momentálne dostatok pracovných príležitostí primeraných otcovmu vzdelaniu, je teda na jeho osobnom rozhodnutí, aby ukončil svoju podnikateľskú činnosť a zvýšil si svoj mesačný príjem zaradením sa do riadneho pracovného pomeru. Podľa kolízneho opatrovníka je nepochybné, že výživné vo výške 55 eur mesačne na XX-ročného chlapca v adolescentnom veku je neprimerane nízke a absolútne nedostačujúce. Z týchto dôvodov navrhol kolízny opatrovník odvolaciemu súdu potvrdenie napadnutého rozsudku.

5. K podanému vyjadreniu kolízneho opatrovníka sa písomne vyjadrila matka, pričom sa s ním v plnom rozsahu stotožnila.

6. V replike sa otec pridržiaval podaného odvolania a zotrval na ňom.

7. Krajský súd, ako súd odvolací, vec preskúmal podľa § 65 a 66 zák. č. 161/2015 Z.z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej ako „CMP“) bez nariadenia pojednávania a dospel k záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie je potrebné podľa § 387 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej ako „CSP“) potvrdiť.

8. Podľa § 78 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine (ďalej ako „zákon o rodine“) dohody a súdne rozhodnutia o výživnom možno zmeniť, ak sa menia pomery. Okrem výživného pre maloleté dieťa je zmena alebo zrušenie výživného možné len na návrh.

9. Hmotnoprávnou podmienkou toho, aby súd mohol o veci opakovane rozhodnúť (či už schválením novej dohody, alebo autoritatívnym rozhodnutím), je zmena pomerov. V zmysle judikatúry je potrebné prihliadnuť na všetky okolnosti, ktoré by mohli odôvodniť zmenu výživného. Dôvodom na zmenu vyživovacej povinnosti však môže byť iba skutočnosť, že sa závažnejším spôsobom zmena prejaví v pomeroch účastníkov v porovnaní s ich pomermi v čase vyhlásenia rozsudku. Zmena pomerov môže byť odôvodnená buď subjektívne - okolnosťami na strane povinného, resp. okolnosťami na strane oprávneného, alebo objektívne - vývojom životných nákladov v zmysle § 78 ods. 3 zákona o rodine. Až v prípade, ak má súd za preukázané, že sa pomery účastníkov zmenili, môže rozhodnúť o zmene výšky vyživovacej povinnosti.

10. Otec v odvolaní namietal, že nebolo v konaní pred súdom prvej inštancie preukázané, že by sa vzdal výhodnejšieho zamestnania, zárobku alebo majetkového prospechu tak, ako to stanovuje § 75 ods. 1 Zákona o rodine. Namietal tiež, že dočasná nepriaznivá situácia nemôže znamenať jeho povinnosť ukončiť podnikanie, aby sa zamestnal a dosahoval tak vyšší príjem.

11. Podľa § 75 ods. 1 zákona o rodine pri určení výživného prihliadne súd na odôvodnené potreby oprávneného, ako aj na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného. Na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného prihliadne súd aj vtedy, ak sa povinný vzdá bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania, zárobku, majetkového prospechu; rovnako prihliadne aj na neprimerané majetkové riziká, ktoré povinný na seba berie.

12. Princíp potenciality príjmov je inštitútom výrazne ochraňujúcim záujmy oprávneného. Záujem zákonodarcu na tom, aby v rámci majetkových vzťahov odvodených od príslušných osobných rodinnoprávných vzťahov boli uspokojené potreby subjektov týchto vzťahov, siaha až do tej miery, že umožňuje hodnotiť nielen jeho životné okolnosti a pomery, ktoré sú reálne dané (prednosť pred princípom fakticity), ale aj tie, ktoré by za určitých podmienok mohli existovať. Zdôvodnenie sa vidí v existenčnom charaktere výživného a v potrebe zabrániť povinnému, aby svojím konaním znižoval jeho rozsah. V rámci výpočtu zákon uvádza vzdanie sa výhodnejšieho zamestnania, zárobku a majetkového prospechu.

13. Relevanciu v zmysle následkov potenciality možno jednotlivým prípadom priznať len za podmienky, ak k takému konaniu nedošlo zo závažného dôvodu. Závažným dôvodom môže byť zdravotný stav, potreba miesta výkonu povolania bližšie k bydlisku rodiny, organizačné zmeny, potreba vykonávania starostlivosti o člena rodiny. Následkom princípu potenciality (ak sa nepreukáže

ospravedlniteľný dôvod) je skutočnosť, že súd pri určovaní výšky výživného vychádza z potenciálneho príjmu, t.j. príjmu pred zmenou zamestnania, príjmu, aký by dosahoval vo vyššie ohodnotenej pozícii, z príjmu, ktorý dosahoval pred rozviazaním pracovného pomeru, resp. z majetkových pomerov, ako by obsahovali predmetné majetkové podstaty v prípade vzdania sa majetkového prospechu.

14. Najvyšší súd SR v rozsudku zo dňa 20.2.2019, sp. zn. 3 Cdo 236/2018, spresnil, že „pri uplatnení princípu potenciality príjmov osoby povinnej platiť výživné oprávnenej osobe súd neprihliada len na skutočné (faktické) príjmy povinného, ktoré dosahuje v čase vyhlásenia rozsudku, ale vychádza z jeho potenciálnych príjmov, to znamená príjmov, ktoré povinný (potenciálne) mohol mať vzhľadom na svoj vek, zdravotný stav, schopnosti, stupeň dosiahnutého vzdelania a jeho zamerania, prax, jazykové znalosti, dopyt na trhu práce. Tento princíp sa uplatňuje aj vtedy, keď povinný svojím konaním berie na seba neprimerané majetkové riziká, zahŕňajúce aj takú činnosť, ktorá ohrozuje dosiahnutie príjmu, prípadne vedie až k strate jeho príjmu a tým aj k strate možnosti platiť výživné. Na zníženie (stratu) príjmu povinného súd prihliada len v prípade jednoznačného preukázania takého dôležitého dôvodu, ktorý vznikol objektívne bez zavinenia povinného“.

15. V tomto prípade správne súd prvej inštancie konštatoval, že otec sa výkonom podnikateľskej činnosti vzdáva dosahovania výhodnejšieho príjmu, nakoľko výkonom podnikateľskej činnosti dosahuje príjem na hranici minimálnej mzdy. Tým už podľa vyššie uvedených úvah skracuje svoju vyživovaciu povinnosť k maloletému. Zákon o rodine však na takéto situácie myslí a ošetruje ich prostredníctvom uplatnenia princípu potenciality. Správne preto súd prvej inštancie vykonal šetrenia o potencióálnych príjmoch otca a z nich potom i vychádzal. Zároveň otec v konaní nepreukázal, aká konkrétna prekážka v dosahovaní potencióálnych príjmov mu bráni. Podľa odvolacieho súdu preukážkou nie je to, že podniká v oblasti opravy údržby automobilov už dlhodobo, pričom do vybudovania dielne investoval nemalé finančné prostriedky. V akceptácii tohto názoru stojí práve princíp potenciality - teda, aby povinný plnil svoju vyživovaciu povinnosť v plnom rozsahu zodpovedajúcom schopnostiam, možnostiam a majetkovým pomerom, aby vyživovacia povinnosť nebola plnená pod tieto atribúty. To by sa negatívne dotklo maloletého a bolo by to na jeho ťarchu, pričom túto tézu treba odmietnuť.

16. Je tak v možnostiach, schopnostiach a majetkových pomeroch otca dosahovať príjem vo výške cca 700 eur mesačne. Bolo v konaní vykonaným dokazovaním zároveň preukázané, že došlo k zmene pomerov na strane maloletého, pričom jeho výdavky spolu s rastom veku sú prirodzene vyššie. Naposledy bolo určené otcovi výživné v roku 2010, t.j. pred viac ako 10 rokmi. Správne potom konštatoval súd prvej inštancie, že ťarcha zvýšených výdavkov na maloletého nemôže zostávať iba na pleciah matky, a to napriek jej zmene pomerov k lepšiemu čo sa týka príjmov. I odvolací súd má za to, že výživné vo výške 120 eur mesačne je primerané potrebám maloletého a zodpovedá možnostiam, schopnostiam a majetkovým pomerom otca.

17. Nemožno akceptovať ani odvoláciu námietku otca, ktorou poukazuje na to, že výška výživného pre neho bude ohrozujúca a môže mu privodiť exekučné, resp. trestné konanie. Tento názor s otcom odvolací súd nezdieľa už i s vecnou správnosťou princípu potenciality príjmov otca. Zdôrazniť je nutné i názor Ústavného súdu SR, s ktorým odvolací súd plne súhlasí, a síce že „právo na výživné je osobitným právom každého dieťaťa. Dieťa má zo zákona právo na výživu. Explicitne je rodičom uložená povinnosť plniť si túto vyživovaciu povinnosť, pričom každá povinná osoba musí vždy, aj na úkor svojho minima, zabezpečiť výživu dieťaťa. Dieťaťu je v zmysle zákona priznané právo podieľať sa na životnej úrovni svojich rodičov“ (uznesenie zo dňa 25.2.2015, sp. zn. II. ÚS 110/2015).

18. Odvolací súd sa nestotožňuje ani s námietkou otca, že by platil výživné pre všetky svoje deti vo výške 400 eur. Súd prvej inštancie vykonal výpočet správne, keď zohľadnil výšku výživného v súčte 360 eur (120 + 60 + 80 + 100). Dižné výživné do tohto rámca správne súd prvej inštancie nezohľadnil tak, ako to učinil otec v podanom odvolaní. Takéto výživné totiž už maloletému patrí a malo byť uhradené od zmeny pomerov. Táto skutočnosť preto nemôže ísť otcovi na prospech. Rovnako nemôže ísť otcovi na prospech jeho viac vyživovacích povinností. Práve naopak. V prospech správnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie o výške zvýšeného výživného svedčí skutočnosť, že otec sa pred necelým rokom dobrovoľne zaviazal plniť výživné pre najmladšie zo svojich detí K. nar. XX.XX.XXXX, mladšiu o XX rokov, u ktorej prirodzene možno predpokladať nižšie výdavky, výživné vo výške 100 eur mesačne (rozsudok zo dňa 14. októbra 2020 č.k. 4P/37/2020-25), teda výživné len o 20 eur nižšie ako rozhodnutím určených 120,- eur mesačne pre mal. B. nar. XX.XX.XXXX. Nepomer medzi výživným pre mal. B. (terajších 55,- eur a aj otcom navrhovaných 70,- eur) a výživným pre mal. K. (100,- eur) je neobhájiteľný.

19. Napokon odvolací súd nepovažuje za právne relevantné na určenie výživného otca jeho tvrdenia z odvolania, že o maloletého sa nestará kvôli matke, ktorá tomuto kontaktu bráni. Nebolo nutné ani skúmanie súdom prvej inštancie, či by priznanie výživného maloletému odporovalo dobrým mravom, nakoľko výživné možno priznať pri maloletých deťoch aj vtedy, ak by jeho priznanie bolo v rozpore s dobrými mravmi (§ 75 ods. 2 zákona o rodine).

20. Na základe uvedených skutočností súd prvej inštancie rozhodol vecne správne, čo je dôvodom na potvrdenie napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie (§ 387 ods. 1 CSP).

21. O trovách konania rozhodol odvolací súd v zmysle § 52 CMP v spojení s § 396 ods. 1 a 2 CSP tak, že žiaden z účastníkov konania nemá nárok na náhradu trov konania. V mimosporových konaniach platí zásada, že žiadny z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, ktoré si v konaní platil (§ 49 CMP).

22. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu pomerom hlasov 3: 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľný exekučný titul, môže oprávnený podať návrh na nariadenie výkonu podľa § 370 a nasl. CMP.